

Informácia z konferencie - Dôstojná práca = dôstojné pracovné podmienky a dôstojná mzda

Nielen 7. októbra – vo Svetový deň dôstojnej práce, je potrebné pripomínať, že dôstojná práca nie je luxus, ale základné sociálne právo. Každá práca by mala byť odvedená v štandardnom pracovnom čase a vo vyhovujúcich pracovných podmienkach a mala by pracujúcim a ich rodinám zabezpečiť dostatok financií na materiálne dôstojný život. Svetový deň dôstojnej práce poukazuje aj na spôsob, ako dosiahnuť spravodlivé a uspokojivé pracovné podmienky zamestnancov, na adekvátnu mzdu, na zosúladenie pracovného a súkromného života.

V medziročnom porovnaní sa kvalita zamestnaneckého prostredia na Slovensku podľa dát Euforoundu nezlepšila. Slovenské pracovné prostredie je z hľadiska podielu napätých pracovných miest dokonca najhoršie v EÚ. Slovenskí zamestnanci sú v práci neprimerane zaťažení, čo znamená nielen riziko zhoršeného zdravia, ale aj zhoršeného blahobytu (prospechu), zároveň držia v Európe niekoľko nelichotivých prvenstiev – patríme medzi rekordérov v práci na zmeny a máme najväčší podiel zamestnancov z celkovej zamestnanosti, ktorí pracujú v noci.

KOZ SR a jej členské odborové zväzy pravidelne analyzujú vývoj zamestnaneckého prostredia a dopady legislatívnych zmien na jeho stav, čo v konečnom dôsledku poskytuje ucelený obraz o pracovných podmienkach, odmeňovaní, o sociálnom dialógu na tripartitnej a bipartitnej úrovni, o spolupráci medzi zamestnávateľmi a zamestnancami v podnikoch a organizáciách, formách podnikovej sociálnej politiky, ako aj oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci.

Zistenia Eurofoundu potvrdzujú známe fakty o nadužívaní nočnej práce na Slovensku a upozorňujú aj na príliš časté využívanie práce na smeny, v ktorej patríme medzi najhoršie štáty v EÚ. Na Slovensku totiž zatiaľ stále prevláda mylná predstava, že čím viac hodín odpracujeme, tým sme produktívnejší. Slovenský ekonomický model, ktorý je postavený na nízkych mzdách a vysokom počte odpracovaných hodín, považuje KOZ SR za prežitok, ktorý je potrebný prekonať.

- Držíme v Európe nelichotivé prvenstvo, keď až 11,2 % z celkovej zamestnanosti (pracujúcich) pracuje v noci.
- Slováci odpracujú týždenne v priemere 39,6 hodín. Priemer v EÚ je 37,1 hodiny týždenne.
- Až 15,8 % zo všetkých pracujúcich na Slovensku pracuje v sobotu.
- V nedeľu pracuje 12,2 % zo všetkých pracujúcich na Slovensku.
- Na zmeny pracuje až 23,3 % zo všetkých zamestnancov.
- V atypickom (neštandardnom) pracovnom čase pracuje až 27,2 % z celkovej zamestnanosti.

Zároveň Slovensko kraľuje rebríčku fiktívnych živnostníkov. Podľa správy Najvyššieho kontrolného úradu sa počet fiktívnych živnostníkov na Slovensku zvýšil za ostatných desať rokov takmer o 30 tisíc, na viac ako 110 tisíc. Živnostníci síce majú iluzórne vyššie príjmy oproti výkonu závislej práce, majú však nižšiu ochranu práce a zdravia. Nemajú nárok na benefity v podobe maximálneho rozsahu pracovného času. S tým súvisí aj skutočnosť, že vykonávajú prácu aj v neštandardných pracovných časoch a vykonávajú aj nadčasovú prácu, ktoré nemusia byť zohľadnené vo výslednej platbe, pokiaľ si ich na začiatku nedohodnú. Nemajú nárok na dovolenku, hradenie stravného, návštevu lekára, ochranné prostriedky a pod. „Pracovník, ktorý pristúpi k výkonu nútej, či falošnej živnosti, si častokrát neuvedomí negatívne

dôsledky svojho rozhodnutia, keďže vidí rozdiel vo výkone práce len na základe výšky svojho príjmu. KOZ SR dlhodobo upozorňuje a žiada o posilnenie výkonu inšpektorátov práce, a to v rôznych aspektoch pracovnej činnosti. Skôr ako na zvyšovanie

pokút, však poukazujeme na posilnenie činnosti inšpektorátov práce, a teda zvýšenie počtu kontrol a inšpektorov a najmä na dôsledné vyžadovanie a dodržanie nápravných opatrení, ako aj na potrebu zmeny mzdovej politiky,” uviedla v tejto súvislosti prezidentka KOZ SR Monika Uhlerová.

Podiel falošných alebo nútených živností môže ešte zvýšiť rozvoj zdieľanej a platformovej ekonomiky. „V týchto prípadoch je ťažko rozlíšiť, či pracovník platformy vykonáva prácu, ktorá má charakter zamestnania alebo živnosti. K riešeniu by mohla prispieť už schválená Smernica o zlepšení pracovných podmienok v oblasti práce pre platformy, či viaceré súdne rozhodnutia v členských krajinách, ktoré viedli k úpravám národných legislatív tak, že sa pracovníkom pre platformy uznáva štatút zamestnanca,“ uviedla M. Uhlerová. Spomínaná smernica prináša základné pracovnoprávne ochrany ako minimálnu mzdu, náhradu za stratu príjmu v prípade choroby a ďalšie dôležité opatrenia.

Prekérnym pracovným podmienkam nie sú na Slovensku vystavovaní len manuálne pracujúci v robotníckych profesiách, ale napríklad aj vysokoškolskí učitelia reťazením ich pracovných pomerov na dobu určitú a prekarizovaným ukončovaním pracovného pomeru, či duševne pracujúci a umelci. Všetky tieto profesie čelia nedostatočnému finančnému ohodnoteniu, bez istoty práce prostredníctvom štandardného zamestnania a sociálnej ochrany, bez práva na celoživotné vzdelávanie, bez rovnakej odmeny za prácu rovnakej hodnoty, bez bezpečných a zdravých pracovných podmienok, bez primeraného pracovného času so zdravou rovnováhou medzi pracovným a súkromným životom.

Jedným z indikátorov kvality pracovného prostredia je aj garancia dôstojnej mzdy. Podľa ostatných zistení EU SILC za rok 2023 je na Slovensku až 17,6 % ľudí ohrozených chudobou a tento počet od roku 2020 rastie, pričom až 9 percent pracujúcich je ohrozených chudobou.

KOZ SR považuje za dôležité, aby sa aj na Slovensku, ktoré, rovnako ako Európa a svet, je súčasťou vyvíjajúcej sa globálnej ekonomiky a čelí dopadom nových cyklov úsporných politík, realizovali také verejné politiky, ktoré budú smerovať k tvorbe kvalitných pracovných miest, k zlepšovaniu zamestnaneckého prostredia s minimalizáciou prekérnych foriem práce a ochranou zamestnancov na pracovisku. Politika štátu by mala pri lákaní zahraničných investícií a zadávaní verejných zákaziek tieto podmieňovať aj dodržiavaním určitých sociálnych štandardov a štandardov odmeňovania. V Európskej únii sa dlhodobo formuje iniciatíva podporovaná európskym odborovým hnutím, že jedným z kritérií v rámci verejného obstarávania musí byť existencia kolektívnej zmluvy u uchádzača o verejnú zákazku. Dosiahnutie vysokého pokrytia zamestnancov kolektívnymi zmluvami je jedným z kľúčových nástrojov, ako zlepšiť kvalitu pracovného prostredia.

Svetový deň dôstojnej práce pripomína, že je neustále potrebné zdôrazňovať zásadný význam zabezpečenia spravodlivého a dôstojného zamestnania pre pracovníkov na celom svete.

<https://www.flickr.com/photos/195849260@N05/albums/72177720320981992/with/54050716602>

Zdroj: www.kozsr.sk